

Avfall – verdifull ressurs

FOTO: KARI-SOFIE JENSEN

Søppeleien: Hovedtillitsvalgt Egil Ravn loser Oss gjennom Haraldrud avfallsanlegg. Vi følger søppelet som kommer med søppelbilen til det blir lys og varme, biogass og biogjødsel. Jo flinkere du og jeg er til å sortere, jo bedre er det for miljøet.

Les mer side 5

Minstelønn

Nordisk fagbevegelse sier rungende nei til innføring av en nasjonal minstelønn. Det er ikke fordi vi er imot alt, men fordi all erfaring så langt er at minstelønna blir et lønnstak, ikke et trygt gulv.

Side 2

FOTO: OLA TØMMERÅS, FAGBLADET

Statsbudsjettet

Forslaget til statsbudsjett for 2017 smører pengene tynt utover. Det bidrar ikke nok til å øke sysselsettingen, og det er dårlig nytt for klimaet. Regjeringa viderefører skatte-kuttene til de rikeste.

Side 3

FOTO: STORTINGET

Angolafareren

Ina Dorthea er Fagforbundet Hordaland sin barnebykontakt. – Turen til Angola var en opplevelse for livet. Selv om jeg skulle bli dement tror jeg denne turen vil være noe av det jeg fortsatt husker

Side 3

FOTO: KARI-SOFIE JENSEN

NYHET

FOTO: KARI-SOFIE JENSEN

Feiret seier på landsstyremøte

Suksesshistorie: Med på storskjerm var plasstillitsvalgt i Sarpsborg, Donka Petrova, htv Jørgen Jarl og plasstillitsvalgt Eva Iren Jacobsen.

Fagforbundet har begynt en ny tradisjon. Ved hjelp av videolink skal landsstyret få møte fagforeninger som har vunnet viktige seire for medlemmene. Først ute var Sarpsborg.

– Vi har mange dyktige tillitsvalgte som står på og gjør en fantastisk jobb for medlemmene. Men vi er ikke alltid like flinke til å skryte av oss selv og feire våre seire. De blir ofte godt bevarte hemmeligheter. Det vil vi gjøre noe med, sa forbundsleder Mette Nord på landsstyremøtet i Oslo 22. september.

Økt stilling

Med på storskjerm var plasstillitsvalgt i Sarpsborg, Donka Petrova, og hovedtillitsvalgte Jørgen Jarl og Eva Iren Jacobsen.

– Det er mange av medlemmene våre

som jobber deltid. Det å få økt stillingsprosenten er akkurat det dere har lyktes med i Sarpsborg, og da synes vi det er hyggelig å høre hvordan dere har jobbet for å få til det, sa Nord.

– Vi fikk veldig mange henvendelser fra medlemmer i deltidsstillinger. Arbeidsgiverne i Sarpsborg innfridde ikke kravene våre. Så etterhvert dro vi fram ambulansedommen, sier Jørgen Jarl.

Brukte ti år gammel dom

– Vi fant ut at det gikk fortere å bruke den ti år gamle ambulansedommen fra Høyesterett til å kreve fast stilling for medlemmene, forteller Jarl.

Fra september 2015 til mars 2016 har Fagforbundet Sarpsborg fått økt stillinger med over 20 årsverk, fordelt på 45 personer. De tillitsvalgte er stolte av hva de har fått til.

– Kravene vi har fått innfridd for medlemmene har gjort inntrykk på oss. Vi har kommet nært innpå medlemmene. Mange hadde en liten stilling og problemer i hverdagen, særlig knyttet til øko-

nomi – og det å kunne planlegge morgendagen. Og for eksempel å kunne planlegge middag med familien er et problem, når de ikke vet om de skal jobbe eller ikke. De må si ja til alle forespørsler om ekstravakter. Dette betyr mye for enkeltmedlemmene, forteller Jarl.

Helsefagarbeider Nguej-Annie Mpika fikk ved hjelp av Fagforbundet Sarpsborg fast 80 prosent stilling. Med bare ringevakter var hun redd for helse si og sier at Fagforbundet reddet henne og hele familien.

Suksessformel

Med et godt samarbeid på kontoret, en gjennomarbeidet plan, og et bystyrevedtak i ryggen har fagforeninga funnet en skikkelig suksessformel. Men aller viktigst er de lokale tillitsvalgte og verneombudet.

– For å få til dette har vi vært helt avhengige av lokale tillitsvalgte som kjenner medlemmene, sier Jarl.

Les mer om hvordan Fagforbundet Sarpsborg bruker dommen i praksis i

artikkelen «Lykken er fast stilling» i OSS nr. 4 2016.

Læringer fikk fast jobb

Fagforbundet Sarpsborg har også gjort en imponerende jobb knyttet til inkluderende arbeidsliv. I forbindelse med handlingsplanen for heltid vedtok kommunen et bystyrevedtak hvor de lovet de fem beste lærlingene hvert år, hundre prosent fast stilling.

– I år gjaldt dette fire helsefagarbeidere og to feiere. Det viser hvor viktige tillitsvalgte og verneombud er i IA-arbeidet, sier Jørgen Jarl.

Fin mulighet til å promotere seg

NB: Vet du om noen som har vunnet en seier for medlemmene, eller har fått til noe spesielt, send inn forslag til info@fagforbundet.no slik at det kan presenteres på neste landsstyremøte.

MARIANNE BILLING

Minstelønn – våpen mot sosial dumping?

Fagbevegelsen sier nei til minstelønn. Det er ikke fordi vi sier nei til alt – det finnes gode grunner.

Det er stadig avsløringer om arbeidstakere som er skammelig underbetalt. Minstelønn kan umiddelbart høres ut som en måte å sørge for at det ikke skjer. Men er det riktig medisin? Hvorfor sier fagbevegelsen i Norden enstemmig nei, mens flere europeiske land har innført dette med fagbevegelsens støtte?

Venstres programkomite vil for eksempel ha lovfestet nasjonal minstelønn og begrunner det med at de ønsker å hindre sosial dumping. I Dagsavisen, i september, kommer det riktignok for en dag at Venstre på den måten ønsker å redusere fagbevegelsens makt. Dette innrømmer Venstres gruppeleder i Oslo, Guri Melby. Og så ville hun gjerne slå et slag for de uorganiserte, sier hun.

Tak – ikke gulv

– Erfaringene fra landene som har minstelønn i dag er at minstelønna blir lønns-taket, ikke gulvet, sier Jan Helge Gulbrandsen, AU. Han mener også at dette er en måte å fjerne makt fra partene i arbeidslivet.

I Norge fastsettes lønn gjennom avtale mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, enten ved individuelle avtaler eller gjennom kollektive tariffavtaler.

Gulbrandsen understreker at vi har god erfaring med at det er arbeidslivets parter som både har ansvar, og ikke minst tar ansvar for lønnsutviklinga.

Siden fagbevegelsen og trepartssamarbeidet tradisjonelt har stått sterkt i Norge, har ikke myndighetene satt noen minstekrav på dette området.

Det er ikke flertall på Stortinget for å innføre nasjonal minstelønn i dag, heller. I Høyre er det faktisk krefter som tar til orde mot minstelønn. De mener at trepartssamarbeid og frontfag har sørget for et stabilt arbeidsliv og ønsker ikke rokke ved det.

Flere våpen mot sosial dumping

Jan Helge Gulbrandsen mener at det er andre måter å slåss mot sosial dumping, blant annet ved å bruke de tillitsvalgte.

– Enhver tillitsvalgt har ansvar for at sosial dumping blir varslet og meldt, sier Gulbrandsen.

Han legger til at allmengjøring av tariffavtaler for utsatte grupper også viser seg som en farbar vei. Det blir en slags minstelønn, med utgangspunkt i tariffavtalen, og som er styrt av fagbevegelsen.

– Jeg forstår at minstelønn kan virke besnærende i kampen mot sosial dumping. Men en allmengjørt tariffavtale gjelder alle i bransjen og er lovfestet, samtidig som den forhandles om hvert år. Det er en bedre løsning, sier Jan Helge Gulbrandsen.

KARI-SOFIE JENSEN

ILL.FOTO: OLA TØMMERÅS, FAGBLADET

Ingen løsning: Minstelønn betyr som regel samling i bønn.

Fagbevegelsens minstelønn

Allmengjøring handler om å utvide en ordning som gjelder en mindre gruppe til en større.

I arbeidslivet handler det nærmere bestemt om å gjøre hele eller deler av en tariffavtale i en bestemt sektor til standard for alle som jobber der. Betingelser for lønn og arbeidsvilkår som de fagorganiserte har forhandlet fram vil dermed gjelde som «ufravikelige minstevilkår» for ansatte i bransjen, enten i hele landet eller i et bestemt geografisk område. Å betale enkelte ansatte mindre enn dette vil altså ikke være lov.

Kilde: arbeidsliv.no

Minstelønn i USA

Alle USAs delstater er forpliktet til å følge den føderale loven om minstelønn, som ble innført av president Franklin D. Roosevelt i 1938.

Minstelønna blir hevet med jevne mellomrom, men har ikke fulgt inflasjonen. Justert til dagens priser, var minstelønna på 7,25 dollar i 1968.

President Barack Obama hevet minstelønna til 9,25 dollar i timen i juli i 2009.

19 delstater har innført høyere minstelønn enn de føderale myndighetene krever.

Kilder:
Economic Policy Institute,
US Department of Labor

Smører pengene tynt utover

Regjeringas forslag til statsbudsjett for 2017 bidrar ikke til å øke sysselsettingen, og det er dårlig nytt for klimaet. Regjeringen viderefører skattekuttene til de rikeste.

– Det foreslås skatteutt på til sammen 6,5 milliarder kroner. Skatteutt er å krysse inntektene til velferdsstaten, sier Fagforbundets leder Mette Nord. Lavere skatt er ikke det vi trenger i en tid med historisk høy arbeidsløshet. Milliardene som brukes på skatteutt, bør brukes til å skape flere jobber. Det er svært alvorlig at ikke budsjettet er innrettet for å bekjempe den historisk høye arbeidsløsheten vi ser brer om seg.

Frykter magre kommunebudsjett

Det er mange uløste arbeidsoppgaver i kommunene. Det er vedlikeholdsetter-slep på offentlig bygningsmasse og infrastruktur som skoler, sykehjem og barnehager. Dersom kommunene kan sette i gang med disse oppgavene, får det også positive ringvirkninger for det lokale næringslivet.

– Regjeringen bevilger fire milliarder kroner til kommunene. Det er ikke tilstrekkelig og betyr at regjeringa unnlater å bruke kommunene som et lokomotiv for økt sysselsetting, sier Nord.

Fagforbundet får støtte fra Arbeiderpartiet som tror kommunene vil få det tøffere neste år.

– Neste år vil kommunene i beste fall få nullvekst, i verste fall mindre penger

enn de har i år. Det er ikke noe rom for kvalitetsforbedringer i tjenestene, sier Tore Hagebakken (Ap), medlem av finanskomiteen på Stortinget, til Kommunal Rapport.

Budsjettet svarer ikke på utfordringene med ekstremvær og flom

Et område som er spesielt krevende for kommunene er klimaendringene med ekstremvær og flom. Vann og avløpsnett er gammelt og underdimensjonert og vil ikke tåle de betydelige økningene i nedbørmengden vi nå ser.

– Behovene knyttet til å ruste opp vann- og avløpsanleggene er så store at kommunene ikke kan løse det gjennom ordinære budsjetter. Det er derfor svært beklagelig at regjeringa tar de grepene som trengs for å sikre beredskapen i distrikts-Norge, sier Nord.

Norge går i underskudd

Fagforbundets leder er bekymret for regjeringas oljepengebruk. I situasjonen hvor Norge går i underskudd for første gang på mer enn 25 år, fortsetter utgiftsfesten hvor regjeringa bruker sparepengene våre og tar fra framtidige generasjoner.

KJETIL VEVLÉ

FOTO: KJETIL VEVLÉ

Ikke fornøyd: Regjeringas forslag til budsjett bidrar ikke til å øke sysselsettinga. Det kan virke som om de ikke ser alvoret i situasjonen, sier Mette Nord.

Hva gjør dere i din fagforening for å være mest mulig synlige for medlemmer, kolleger og arbeidsgivere?

Anne Mette Foshaugen, leder, 50 prosent hovedtillitsvalgt Fagforbundet Mandal-Lindesnes.

Vi jobber på tradisjonelt vis med å bruke oppslagstavle på arbeidsplassene og med å gå på arbeidsplassbesøk. – Det er utrolig populært når vi kommer og gjerne har med noen duppeditter. I tillegg når vi mange gjennom facebook-sida vår.

Mona Nilsen, leder SKKO Oppland Gjøvik, medl i SKKO-styret sentralt

– Vi gjør mye! Besøker arbeidsplassene når de ønsker besøk og tar med profileringsartikler, litt mat og drikke samt brosjyrer. Vi får med seksjonene som kan faget, og også tillitsvalgte. I tillegg bruker e-post, SMS, nettsider og sosiale medier til å fortelle om Fagforbundet, hva vi jobber med og hva vi kan hjelpe med. – Det er viktig å møte medlemmene, være blid, hyggelig og prate med folk.

Tidenes politiske debatt

LOs medlemsdebatt er et fast innslag i fagbevegelsens valgkamp. Jo flere som sier sin mening, jo større legitimitet får de kravene som LO stiller til de politiske partiene.

– Fagbevegelsen engasjerer seg i valgkampen fordi det er en sammenheng mellom hvordan vi har det på jobb og hvem som styrer landet. Vi ønsker medlemmenes mening om de viktigste kravene til de politiske partiene. Politikerne lytter til LOs mer enn 900 000 medlemmer, sier Mette Nord.

Kan bli størst

I månedsskiftet september/oktober var det kommet inn nærmere 50 000 svar.

– Men vi er bare halvveis, målet er at 100 000 medlemmer skal si sin mening, fortsetter Nord. Hun minner om at fristen går ut 31.12. i år. På LOs representantskap i februar neste år, blir det en opp-

summering og medlemmenes «Ti på topp-krav» blir kjent.

Snakk med medlemmene

Nå har vel 10 000 deltatt fra Fagforbundet. Dette er bare begynnelsen og Nord håper forbundets medlemmer tydelig vil vises på statistikken.

– Erfaringene med Høyre- og FrP-regjeringas arbeidslivspolitikker kjenner vi. Arbeidsløsheten er historisk høy, antall midlertidig ansatte øker. Det bør være gode muligheter for interessante diskusjoner på arbeidsplassene om hvordan vi kan få skiftet dem ut med politikere og partier som støtter våre saker, avslutter Mette Nord.

SI DIN MENING

- 420 000 LO-medlemmer er invitert til å si sin mening om hva som skal være LOs viktigste krav til partiene foran stortingsvalget 2017.
- Nærmere 50 000 svar er kommet inn per 3. oktober.
- Frist for å si sin mening er den 31. desember 2016.
- Resultatet blir kjent i februar 2017.
- Du kan si din mening gjennom å gå inn på lo.no/debatt

STONE ZANDER

Åse Karin Killingberg Brørvik, Fagforbundet Lier

Vi sender hvert enkelt medlem et blad (som vi har døpt SAMHOLD) to ganger i året, hvor vi forteller om det som har skjedd og som skal skje i egen fagforening. Dette legger vi også på hjemmesiden vår, sammen med litt generell informasjon. Vi prøver å få til et arbeidsplassbesøk på hver enkelt arbeidsplass i løpet av året. Vi har stand på Lierdagene hvert andre år, og vi arrangerer temakvelder for medlemmene våre.

Berit Elisabeth Høiby Tevik, Fagforbundet Barn og Oppvekst Oslo

Det er viktig for oss å ha tillitsvalgte på alle arbeidsplassene som kan hjelpe medlemmene når de trenger det. I tillegg legger vi vekt på å ha medlemsregeisteret Fanez oppdatert, slik at alle medlemmer får relevant informasjon og tilbud fra fagforeninga.

– Vi i fagforeninga prøver også å være dagsaktuelle og følge opp der det skjer, når det skjer.

Kommunereformen – hva nå?

76 kommuner har vedtatt å bli til 32. Fylkesmennene har kommet med forslag til ny kommunestruktur. De legger opp til stortilt bruk av tvang.

Fylkesmennenes forslag til nytt kommunekart skal behandles i Stortinget våren 2017. Regjeringas regionreform har også skutt fart.

– Dette er enda en reform hvor svaret er sammenslåing, mens spørsmålene om innhold og hensikt er ubesvart. Fylkene må fatte beslutning innen 1. desember. Regjeringa vil ha ti regioner, forteller Unni Hagen, leder av Strategisk stab.

Stratagiplan 2017

Kommune- og regionreform er et av hovedpunktene i stratigiplanen for 2017, som landsstyret vedtok 22. september. Fagforbundet vil fortsette sitt kritiske blikk på regjeringas politikk, samtidig som vi tar del i de kommunesammenslåingsprosesser som følger av fattede vedtak. Reformene engasjerer, fordi det berører medlemmene både som ansatte og som innbyggere.

Tillitsvalgtsamlinger

Fagforbundet forbereder arbeidet som disse prosessene vil kreve. Det planlegges regionale dagssamlinger for fagforeninger og tillitsvalgte, som skal i gang med å bygge nye kommuner.

– Dette vil vi gjennomføre i samarbeid med fylker og kompetansesentrene. Vi vil blant annet bruke erfaringer fra prosessene de har hatt i Sandefjord, Andebu og Stokke, forteller Hagen.

Ifølge Hagen vil samlingene ta opp temaer som koordineringsledd, samhandling LO-kommune, lov- og avtaleverk, trepartssamarbeid, oppbygging av ny kommune, konsekvenser som følge av forslag til ny kommunelov, ulike styringsformer og inntektssystemet.

Fakta og kunnskap blir viktig verktøy. Mer informasjon i neste Oss tillitsvalgte.

KARI-SOFIE JENSEN

Spar regnskogen

Får du OSS e-post-nyhetsbrev, kan du reservere deg mot å få papirutgaven. Fyll ut medlemsnummer og navn for bare å få nyhetsbrev på epost og lese OSS på nett: <http://oss.fagforbundet.no/om>

Full oversikt: Tom Antonsen sitter i kranbua og styrer grabben. Restavfallet mates inn i forbrenningsovnene.

Er du en søppelsorterer?
Eller er du en av dem som ikke gidder fordi du tror alt havner på samme sted og brennes uansett?

Søppel- sortering – et klimavennlig dugn

Det gjør det ikke. Husholdningsavfallet som forsvinner med søppelbilen kommer tilbake som lys og varme, biogass og biogjødsel. Og det er mer gull enn gråstein i søppelet vårt, bokstavelig talt.

Søppel er en ressurs

Haraldrud avfallsanlegg som tilhører Energigjenvinningsetaten (EGE) i Oslo kommune, gjenvinner nok energi til å dekke fjernvarmeforbruket til 32 000 husstander.

– Jo bedre befolkningen er til å sortere, desto mer energi klarer vi å gjenvinne. Dette er stort et dugnadsprosjekt, sier Fagforbundets hovedtillitsvalgt på Haraldrudanlegget, Egil Ravn.

Miljøgevinst

Sett i miljøperspektiv gir materialgjenvinning og energigjenvinning en stor miljøgevinst både på kort og lang sikt. EGE er en viktig bidragsyter for å nå målet om å halvere hovedstadens klimautslipp innen 2030.

I 2010 fikk Oslo verdens største optiske sorteringsanlegg. Anleggene er fordelt på tre linjer, to på Haraldrud og en på Klemetsrud. De kan til sammen sortere 150 000 tonn husholdningsavfall i året.

Mange fagorganiserte

Haraldrudanlegget går 24 timer i døgnet, 365 dager i året, overvåket og styrt av cirka 60 ansatte, hvorav de fleste er medlemmer i Fagforbundet.

– Oslo kommune er veldig offensive og har ambisiøse klimamål. Det har vært en suksess. Haraldrud er en pionerbedrift, sier Ravn.

Han har jobbet ved Haraldrud i fem år, men har 25 år som tillitsvalgt i bagasjen, blant annet fra Fellesforbundet da han jobbet i SAS. Som hovedtillitsvalgt på Haraldrud er han ny. Ravn stortrives i jobben som røyk- og vannrenningsoperatør.

– Det er mye latter på jobben. Vi har et godt miljø og kameratskap. Dette er en skikkelig industriarbeidsplass, forteller Ravn, som loser Oss Tillitsvalgte gjennom anlegget.

Hjemmebesøk

Avfallet går igjennom flere faser før det blir ny energi. Men en særdeles viktig jobb må gjøres før avfallet kommer til anlegget. Det må kildesorteres av deg og meg. Hvordan dette gjøres varierer fra kommune til kommune. I Oslo er det blå poser for plast, grønne for matavfall og vanlige poser for restavfall.

– Jo flinkere folk er til å kildesortere, jo mer energi klarer vi å gjenvinne. Det kommer alle til gode, sier Ravn.

I dag sorterer ca. 85 prosent av hovedstadens innbyggere matavfall og plastavfall i egne poser. De som ikke kildesorterer, kan få hjemmebesøk fra Renovasjonsetaten. I verste fall kan det vanke gebyr. Men det er siste utvei. Kommunen er mest opptatt av å gi folk informasjon og motivasjon, og å hjelpe til med tilrettelegging på kjøkkenet.

Gull i aska

Etter kildesorteringen kommer innsamling og utsortering. Plast, mat og restavfall sendes til de optiske utsorteringsanleggene. Matavfallet blir til biogass og biogjødsel. Plastavfallet blir til nye plastprodukter. Restavfallet brennes og blir energi. Røykgassen både renses og benyttes til å varme opp vann i fjernvarmeanlegget. Asken etter forbrenningen sendes til metallgjenvinning. Det er her det dukker opp gull. Samt en rekke andre metaller.

Biler og båter

At oslofolk putter mye rart i søppelkasser og containere kan medlem i Fagforbundet, Tom Antonsen, bekrefte. Han sitter i kranbua og styrer grabben i bunkeren der restavfallet samles før det mates inn i forbrenningsovnene.

– Her har det dukket opp alt fra varmtvannstanker, badekar og båter, til en halv bil og en hel elg, humrer Antonsen.

Kretsløp

– Det nye nå er at vi skal ta vare på ting lengst mulig. Avfallshåndteringen baseres på filosofien om «kretsløpsbasert av-

Full oversikt: Fagforbundets hovedtillitsvalgt ved Haraldrud, Egil Ravn viser Oss Tillitsvalgte rundt på anlegget.

fallssystem» der alt husholdningsavfall som ikke resirkuleres energigjenvinnes. Denne filosofien gjør at kommunen får utnyttet alle ressursene som er i avfallet, samtidig som man får redusert bruken av fossilt brennstoff, forteller Ravn.

Fire tonn avfall gir like mye varme som ett tonn olje. Matavfallet blir kjørt til Romerike hvor det blir til biogjødsel til landbruket og til biogass, som igjen brukes til å holde motoren i gang på kommunens busser, og ikke minst – søppelbilene.

Viktig offentlig tjeneste

Velfungerende avfallshåndtering er en viktig offentlig tjeneste, og sektoren på-

virker ressursbruk, energiproduksjon, folkehelse og miljø.

– Offentlige tjenester i egenregi gir bærekraftige løsninger og gode arbeidsplasser. Det er fordi kommunene driver langsiktig samfunnsplanlegging og helseinvesteringer, sier leder i Fagforbundet, Mette Nord.

Returordning i din kommune?

Hvordan retur av avfall blir organisert varierer fra kommune til kommune. På sortere.no finner du enkelt ut hvordan returordningen fungerer i din kommune.

FOTO: KARI-SOFIE JENSSEN

Madprosjekt

Giddeguide!

Her er de vanligste unnskyldningene for ikke å kildesortere – og tips som gjør det lettere:

Det er så vanskelig!

Kommunen eller renovasjonsselskapet gir informasjon om hvordan du kildesorterer, eller sjekk sortere.no

Det tar så stor plass!

Lag et system som passer – enten du bruker bokser og bøtter du har fra før, eller kjøper nytt.

Alt blandes etterpå likevel!

Papir og kartong blir nye papirprodukter. Plastemballasje blir nye plastprodukter. Matavfall blir jord eller biogass.

Alt brennes uansett!

Kun skitten plast og usortert restavfall blir til energi.

Mye jobb å vaske emballasjen!

Mesteparten er rent når det er tomt. Er emballasjen vanskelig å rengjøre; kast den i restavfallet.

Har ikke tid til å sortere!

Med en god kildesorteringsløsning tar det like kort tid å kildesortere som å kaste alt i restavfallet.

Jeg gidder ikke å kildesortere!

Ta deg sammen!!!

Medvirkning i endringsprosesser

Som hovedverneombud i en kommune fikk jeg flere henvendelser fra verneombudene ute på arbeidsplassene som handlet om omorganiseringer og omstillinger.

Verneombudene opplevde at de kom for seint inn i prosessen, og fikk ikke medvirket og kommet med innspill slik de ønsket. Lovverket som skal sikre verneombudene og de tillitsvalgte medvirkning finnes, men ble ikke alltid fulgt.

Vi har en HMS-rådgiver i kommunen, som jeg da valgte å kontakte. Ideen om å lage en brosjyre – «Veileder» – som et hjelpemiddel for både ledere, verneombud og tillitsvalgte i endringsprosesser, ble til.

Formålet med «Veilederen» er å bidra til at det gjennomføres gode endringsprosesser som sikrer at tillitsvalgte og verneombud er med. De skal

kontaktes så fort man vurderer en endring.

To viktige elementer i brosjyra er blant annet informasjon til alle ansatte og behovet for en risikovurdering.

Informasjon

Det er viktig med god og nok informasjon til ansatte i endringsprosesser. Det kan bidra til å forebygge usikkerhet. Informasjonen må være saklig og åpen, og komme regelmessig. Da for eksempel i form av møter, referater, e-post og lignende. Arbeidsgiver har også ansvar for å informere ansatte som er i permisjon, er sykmeldt eller lignende.

Seminarrekke for nye kommuner

I samarbeid med partene i arbeidslivet inviterer Kommunaldepartementet kommuner som skal slå seg sammen til en seminarrekke om utviklingsarbeid.

Invitasjonen har gått ut til 64 kommuner. Målgruppa er folkevalgte, rådmenn, representanter blant toppledelse, hovedtillitsvalgte, hovedverneombud, samt prosjektledere for sammenslåingsprosessen.

Trepartssamarbeid

Nok en gang trekkes trepartssamarbeidet fram i prosessen om sammenslåing. Omstillingsenheten i Fagforbundet, som jobber spesielt med å etablere trepartssamarbeid som arbeidsmetode i kommunal sektor, kommer til å følge seminarrekka tett.

– Vi er med for å være til stede for våre tillitsvalgte, sier Bjørn Pettersen, leder av Omstillingsenheten. I invitasjonen går det fram at det legges vekt på lokale løsninger og kommunal forankring av arbeidet med sammenslåingen og at folkevalgte, administrasjon og tillitsvalgte/medarbeidere skal delta i arbeidet lokalt.

– Det er godt at det kommuniseres så tydelig at arbeidet skal tuftes på trepartssamarbeid, sier Pettersen.

Arbeidet starter nå

Selv om vedtak om sammenslåing må fattes av Stortinget før de er gjeldende, kan det være lurt å starte forberedelsene allerede nå. Erfaring viser at det er viktig å komme i gang. Det er mye som kan planlegges og påbegynnes. Seminarrekka kan være nyttig i den sammenhengen. På oppstartsamlingen og i fem påfølgende seminarer som arran-

geres parallelt i Trondheim og Gardermoen er følgende tema aktuelle:

- Arbeidsgiveransvar i omstillingsprosesser
- Hvordan bygge felles kultur og identitet?
- Hvordan ta ut gevinsten i ny kommune?
- Administrativ organisering og drift i ny kommune (IKT, arkiv med mer)
- Eierskap, kommunale foretak og interkommunale selskaper

I tillegg til seminarrekka vil det også komme et tilbud om fornyelse og utvikling av lokaldemokratiet i sammenslåtte kommuner.

Viktig å være med

Påmeldingen for oppstartsseminaret har gått ut, men det kommer invitasjon til alle seminarene fortløpende, så følg med. Hver kommune vil kunne delta med inntil fem personer uten deltakeravgift. Reise og opphold dekkes av den enkelte kommune.

Gode løsninger sammen

– Det er mye de nye kommunene nå skal få på plass, og det blir spennende å følge dem. Vi vet at gode løsninger skapes gjennom samarbeid. Fagforbundet er glade både for å kunne følge prosessen så tett og for å kunne være til stedet for våre tillitsvalgte. Vi sees på seminar, sier Pettersen.

OMSTILLINGSENHETEN

FOTO: JAN LILLEHAMRE

Samarbeid: Trepartssamarbeid er en del av del «de nye» kommunene må lære seg ved sammenslåing.

Risikovurdering

Risikovurdering av arbeidsmiljøet i forbindelse med omstilling er en del av det systematiske HMS-arbeidet. Det skal gjøres en risikovurdering ved de sider av driften som kan ha negative og/eller skadelige konsekvenser for både arbeidsmiljøet og den enkelte ansatte. Risikovurdering av arbeidsmiljøet skal gjøres før og etter endring.

Denne brosjyra med veiledning oppleves som et godt hjelpemiddel ute, blant både ledere, verneombud og tillitsvalgte. God informasjon til alle, tidlig involvering av verneombud og

tillitsvalgte har medført mer «ro og trygghet» under prosessen. Det er også lettere for alle ansatte og komme med gode innspill til ledelsen.

Ønsker du «Veilederen» – kontakt gunn.krogstad@ralingen.kommune.no

GUNN KROGSTAD, HOVEDVERNEOMBUD RÆLINGEN

PERSPEKTIV

ILLUSTRASJON: BÅRD SKARRA

FOTO: ELLISIV SOLSKINNBAKK

STEIN GULDBRANDSEN,
Arbeidsutvalget

KOMMENTAREN

Verdifullt avfall

Det er heldigvis lenge siden søppelet vi kaster i søppelkassa ble lempa ut i naturen i store fyllinger for å ligge og råtne. I dag tas denne ressursen vare på og brukes på nytt. For det er det vi snakker om, en verdifull ressurs som erfarne og dyktige fagfolk gjenvinner til nye ny bruk.

I denne utgaven av Oss tillitsvalgte kan man lese om hvordan renovatørene i Oslo håndterer avfallet fra hovedstaden. Matrestene blir bio-drivstoff til byens busser og søppelbiler, plasten blir ny plast, metall gjenvinnes, brennbart søppel bli fjernvarme og miljøfarlig avfall blir tatt hånd om så det ikke forgifter naturen, bare for å nevne noe.

Det er mange sider ved dette som kan nevnes. Alle sammen har vi ansvar for at «søppelberget» reduseres, ved at vi kaster mindre. Ferske tall viser at vi har blitt litt flinkere og kaster litt mindre mat, men fortsatt havner hver åttende handlepose i søpla. Nå skal det vel også sies at en rekke multinasjonale bedrifter ønsker at vi skal forbruke stadig mer. En lang rekke forbruksartikler er bygget for å gå i stykker etter kort tid slik at vi kjøper nye. Jeg skal vedde på at det er mulig å bygge en mobiltelefon som holder mer enn to år, bare for å nevne et eksempel.

En annen side ved dette er at det er kommunens egne ansatte som står for jobben. På den måten utvikler kommunen egen kompetanse på dette området som helt sikkert kommer til å vokse. På Klemetsrud som er ett av Oslos avfallshåndteringsanlegg jobber de med CO2-fangst. Lykkes de med det vil det være et stort miljømessig gjennomslag. Det var jo nettopp det Jens Stoltenberg i sin tid kalte Norges «månelanding».

Alt er ikke idyll i Oslo. Det er bare et år siden Klemetsrudanlegget ble omdannet til aksjeselskap og mange fryktet at det borgerlige byrådet, som da styrte i Oslo, planla salg. Like etter kom valget og med det et nytt rød-grønt byråd. Dermed ble eventuelle planer om privatisering aldri lagt fram. I begynnelsen av september i år ble søppelkjøringen i Oslo tatt over av et nytt selskap som vil gjøre jobben enda billigere enn de som har hatt ansvaret til nå. Min erfaring er at hver gang det konkurranseutsettes, knipes det inn på lønns- og arbeidsvilkår. Det nye selskapet skal kjøre doble skift for å utnytte bilparken mer effektivt. Jeg er redd det ikke bare er biler og utstyr som blir presset hardere, men også de som skal utføre jobben. Vi skal følge nøye med.

Slik jeg ser det, er det innlysende at vi skal gjøre dette i egen regi i kommunene. Alle har vi lest om konvoiene med lastebiler som kjører hundrevis av tonn med søppel til Sverige fordi svenskene tar mindre betalt per tonn for å brenne det, takket være gamle forbrenningsanlegg som delvis er nedbetalt. Det er mulig det er bedriftsøkonomisk lønnsomt å gjøre det på denne måten, men alle andre enn bedriftsøkonomer må se at dette er en meningsløs måte å behandle avfallet på.

Til syvende og sist handler spørsmål om avfallshåndtering om politikk og politiske valg. Det er bare politikere som kan vedta at kommunene selv skal ta hånd om håndtering av avfallet. Det blir for enkelt å vise til anbudsregler og forvaltning av skattepenger. Det er ikke for ingenting at store avfallsbedrifter vil inn i den kommunale avfallshåndteringen. De ser at det ligger penger der, store penger. I årene som kommer vil denne bransjen bli enda dyktigere og enda mer spesialisert. Enda flere muligheter til å utnytte og gjenvinne ressursene vil komme. Da gjelder det for kommunene å ha egen, spesialisert kompetanse. Det får man bare ved å drive tjenestene i egen regi.

OSS DOMMEN HAR FALT

Tariffavtale eller ikke – hvem avgjør?

Arbeidsretten har avsagt dom i en sak mellom LO / Fagforbundet – KS / Rogaland fylkeskommune. Tvisten gjaldt en lokal avtale om bonusordning gjeldende for tannhelsetjenesten i Rogaland.

Spørsmålet om bonusavtalen, var å anse som en lokal særavtale og og med det en tariffavtale, var en av to problemstillinger som var reist for arbeidsretten, og

som arbeidsretten tok grundig stilling til.

Den lokale avtalen hadde bakgrunn i en sentral særavtale. Tvisten var utløst av en uenighet om resepsjonisten ved spesialisttannklinikken var omfattet av bonusavtalen, og hvilken bonus vedkommende i så fall hadde krav på.

KS hevdet at den sentrale rammeavtalen stengte for at denne typen avtale, som var inngått lokalt, kunne defineres som tariffavtale. KS krevde derfor prinsippalt saken avvist, fordi de mente arbeidsretten på dette grunnlaget ikke var rett instans til å avgjøre tvisten.

Lokal avtale var tariffavtale

Arbeidsretten mente den lokale bonusavtalen ikke var en avtale som helt passet inn i tariffavtalesystemet partene vanlig-

vis anvendte, men at det avgjørende likevel må være om avtalen var tariffavtale i arbeidstvistslovens forstand.

Arbeidsretten konkluderte med at den lokale bonusavtalen var nettopp en tariffavtale i arbeidstvistslovens forstand. Det fremholdes av arbeidsretten blant annet at selv om ordlyden i den sentrale særavtalen var noe uklart, var den lokale bonusavtalen inngått mellom fagforeninger og arbeidsgiver, den var undertegnet av arbeidstakerorganisasjonene og disse partene kunne også si avtalen opp.

Høyesterett avviste anke fra KS

Når KS likevel påanket dommen til Høyesterett, utfordret de med det arbeidsrettens kompetanse til å ta stilling til hva som er å anse som en tariffavtale.

– Vi er tilfredse med beslutningen fra Høyesterett – som innebar at anken fra KS ble nektet fremmet. Dommen fra arbeidsretten er nyttig med tanke på innholdet i tariffavtalebegrepet. Beslutningen fra Høyesterett bekrefter i tillegg arbeidsrettens domskompetanse når det gjelder å kunne avgjøre hva som er å anse som tariffavtale, sier forbundsadvokat Eirin Lillehof.

– Dommer avsagt arbeidsretten er i utgangspunktet endelige, og den smale ankeadgangen hjemlet i arbeidstvistsloven benyttes i få tilfeller. Det var overraskende at KS valgte å utfordre arbeidsrettens domskompetanse, avslutter Lillehof.

KARI-SOFIE JENSEN

NYHET

Status tariff 2016

I skrivende stund har Fagforbundet 20 medlemmer i streik i energisektoren. Totalt er det 538 som streiker i 30 bedrifter.

Streiken omfatter medlemmer i EL og IT Forbundet, Fagforbundet, Delta og Parat. Det er uenighet om en avspaseringsordning som er årsak til konflikten.

Det kommer mer

Foran oss ligger NHO 481, pleie- og omsorgs-

overenskomsten, private sykehjem med mekling 18. og 19. oktober. En viktig mekling som omfatter ca. 600 medlemmer.

6. oktober forhandles ambulansesoverenskomsten (NHO 118) og forhandlingene for dyrepleiere blir 13. oktober.

I tillegg tas FUS-forhandlingene for barnehageansatte opp igjen 11. oktober.

Med KS Bedrift, konkurranseutsatte virksomheter blir det mekling 2. og 3. november.

Med resultat

Siden sist er Spekter område 9 i havn. For Fagforbundet angår resultatet der Ruter, Drammen scene, Valnesfjord helsesportssenter og Norlandia Barnehager. Oppgjøret som omfatter medlemmer i Blindesforbundet, asylmottak, kino, barnevern, Frelsesarmeen med mer, avtale NHO 453, er også ferdig. Alt om alle oppgjøra finner du på fagforbundet.no/tariff

Bruk tariffsidene og meld fra til oss om det er noe dere trenger som ikke ligger der, eller som dere ikke finner.

Folket sa nei i Steigen

Det ble arrangert både folkemøter og folkeavstemning om kommunereformen i Steigen kommune.

Et klart flertall (64 prosent) av innbyggerne sa nei til kommunesammenslåing. Fagforbundet i Steigen reagerer på at folkemeningen nå ikke blir hørt. Før sommeren tok et klart flertall i kommunestyret folkemeningen til etterretning, men for få uker siden ble saken tatt opp igjen. Da vedtok flertallet å gjenoppta forhandlingene med Bodø. Det vil ikke Fagforbundet i Steigen være med på. De stiller seg bak folkeavstemninga.

Skylder renholdere lønn

Fornøyd: Lederen for Fagforbundet Porsgrunn, Tore Nygaard, er såre fornøyd med at kommunen må tilbakebetale for lite utbetalt lønn til renholderene.

Minst sju renholdere ansatt i Porsgrunn kommune har i årevis ikke fått den lønna de har krav på.

Kommunen må ut med en million kroner i etterbetaling. For fem av renholderne skal etterbetalingen beløpe seg til i alt 800 000 kroner.

– Jeg er veldig glad for at Porsgrunn kommune tar saken på alvor, sier leder Tore Nygaard i Fagforbundet i Porsgrunn.

Forslag til Fagforbundets 4. landsmøte 2017

Fagforbundets elektroniske forslagssystem skal benyttes av fagforeningene, fylkeskretsene og de sentrale seksjonsstyrene ved innstilling av forslag til landsmøtet. Forslagssystemet åpnes for registrering av forslag i løpet av uke 36. Fylkeskretsene må informere om

hvilken måte fagforeningene skal sende inn sine forslag og hvilken forslagsfrist de har satt i sin fylkeskrets. Forslagene fra fylkeskretsene, fagforeningene med innstilling fra fylkeskretsen og de sentrale seksjonsstyrene må være forbundet i hende innen 1. desember 2016.

Ingen almanakk i 2017

Ny teknologi, kalender på mobil og håndbøker med almanakkdel gjør at behovet for en medlemsalmanakk ikke er til stede lenger.

Det er vedtatt at fra og med 2017 så sendes det ikke lenger ut en almanakk til medlemmene.

Det er penger å spare, og de fleste forbund i LO gjør det samme. De som likevel fortsatt ønsker almanakk kan få denne gratis tilsendt ved å kontakte Fagforbundets nettbutikk på nettbutikk.fagforbundet.no eller ringe telefon 21072593.

NHO tapte i retten

Oslo kommune har fått rettslig medhold i at man kan reservere anbud for drift av barnevernsinstitusjoner kun fra ideelle aktører.

NHO Service tapte i retten da de forsøkte å stanse en anbudsrunder i Oslo kommune for kun ideelle aktører i barnevern.

Oslo kommune og eldrebyråd Inge Marte Thorkildsen kan ha anbudsrunder for bare ideelle aktører, fastslår domstolen.

NHO vil forfølge saken videre gjennom en klage til EØS-overvåkerne i Esa.

Suksess for kampanje om hjemforsikring

LO og Sparebank1 har kjørt en kampanje for å gjøre kollektiv hjemforsikringen bedre kjent, nå i september. Bakgrunnen er at ikke alle vet at de har hjemforsikring gjennom medlemskapet og derfor er dobbeltforsikret. Kampanjen ser ut til å være en suksess. 816 000

har sett informasjonsfilmen som er laget og 610 000 har sett 100 prosent av filmen. Kollektiv hjem-siden på lofavor.no har hatt i underkant av 72 126 besøk. Til sammen har 18 forbund lagt ut banner på egne nettsider. Det samme har LO.

oss faglig kokebok

Rett til utvidelse av stilling – § 14-4 a

Arbeidsmiljøloven § 14-4 a gir deltidsansatte som de siste 12 måneder jevnlig har arbeidet utover avtalt arbeidstid, rett til stilling tilsvarende faktisk arbeidstid i denne perioden, med mindre arbeidsgiver kan dokumentere at behovet for merarbeidet ikke lenger foreligger.

Når arbeidsgiver avviser arbeidstakers krav om utvidet stilling, er ofte begrunnelsen at arbeidet ikke har vært jevnlig. Tvisteløsningsnemnda, som er første instans i en slik tvist, har i vedtak nr. 20/16 drøftet «jevnlig» med utgangspunkt i lovens forarbeider og egne vurderinger. Nemnda understreker at vilkåret må vurderes konkret og skjønnsmessig i hvert enkelt tilfelle. Her er et forsøk på å gi dere noen holdepunkter.

Hypighet, omfang, stabilitet

Merarbeidets hypighet, omfang og sta-

bilitet er sentrale, om ikke særlig presise, momenter i vurderingen. Disse vil i noen grad gripe inn i hverandre: Uten en viss hypighet, vil merarbeidet heller ikke få nødvendig omfang eller stabilitet. Hvis omfanget er for lite, kan merarbeidet være for sporadisk. Det er ikke lett å få grep om hvor grensen skal gå. Vi kan ha som utgangspunkt at terskelen ikke skal være så veldig høy. Det er ikke noen nedre grense for hvor liten stillingsøkning man kan kreve. Det innebærer at så lenge hovedregelen om at arbeidet er jevnlig, så kan ikke kravet til omfang og hypighet være alt for strenge. Grensen går altså et sted mellom jevnlig og sporadisk. Hvis en arbeidstaker tar ekstravakter bare i forbindelse med arbeidstopper, ved ferieavvikling eller i forbindelse med typiske sesongsvinger, så vil det ikke være tilstrekkelig for å kreve utvidet stilling.

Opphold i merarbeidet

Hvis det har gått lengre perioder uten noe merarbeid, er det viktig å dokumentere årsaken. Har medlemmet hatt ferie eller jobbet mye i sin ordinære stilling, kan det ikke forventes merarbeid. Hvis medlemmet opplever at arbeidsgiver legger inn korte avbrudd for å forhindre

at det skal opparbeides noen rettigheter, så må dette komme fram. Sykefravær må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Lengden på sykefraværet vil være avgjørende, sammen med hvor hyppig og stabilt merarbeidet har vært utenfor sykdomsperiodene.

Stillingens størrelse

Nemnda tar også stilling til størrelsen på stillingen. Tolvmånedersperioden skal beregnes med utgangspunkt i det tidspunkt arbeidstaker fremmet sitt krav. Nemnda legger til grunn at siste dag i tolv månedersperioden er dagen forut for at kravet ble sendt til arbeidsgiver. De ser da på hvor mye merarbeid som er utført per måned og beregner som en hovedregel et gjennomsnitt av dette. Nemnda bruker også sitt skjønn. Det er arbeidsgivers stabile og varige behov for økt arbeidskraft som skal fylles. Typiske sesongsvingninger eller ekstraordinært sykefravær vil ikke uten videre gi uttelling ved fastsettelse av ny stillingsprosent. Hvis medlemmet mener at årsaken til mye merarbeid en måned ikke er noe ekstraordinært, bør dette komme fram.

ANNE KATHRINE ELLILA

Fagforbundet siden sist

■ For Norsk Lokomotivmannsforbund er det avgjørende at konkurransen i jernbanesektoren ikke skal kunne føre til at utdanningen av loførere svekkes og blir en konkurransefaktor. Det vil skade norsk jernbane.

■ Fagforbundets Mette Nord vil beholde barnetrygden og samtidig innføre gratis barnehage og SFO.

■ 25 prosent av de ansatte i barnehagen, bør være barne- og ungdomsarbeidere, sier Mette Henriksen Aas fra AU.

■ Det totale sykefraværet i Bamble kommune er ikke avskrekkende høyt. 7,5 prosent er betydelig lavere enn det var bare for få år siden. Men likevel mener alle de tillitsvalgte i kommunen at det er på sin plass å gjøre en samlet innsats for å få fraværet enda lenger ned.

■ Ca 110 medlemmer møtte opp da Fagforbundet i Kristiansund inviterte medlemmene til fagdag med Forandringsfabrikken. Forandringsfabrikken er en nasjonal stiftelse som jobber med å presentere kunnskap og erfaringer fra barn og unge.

■ Tillitsvalgte i Tønsberg har besluttet ikke å anke Tønsbergs tingretts dom der kravet om rett til fri med lønn sankt-hansdagen avvises. Tønsberg kommune ble frifunnet.

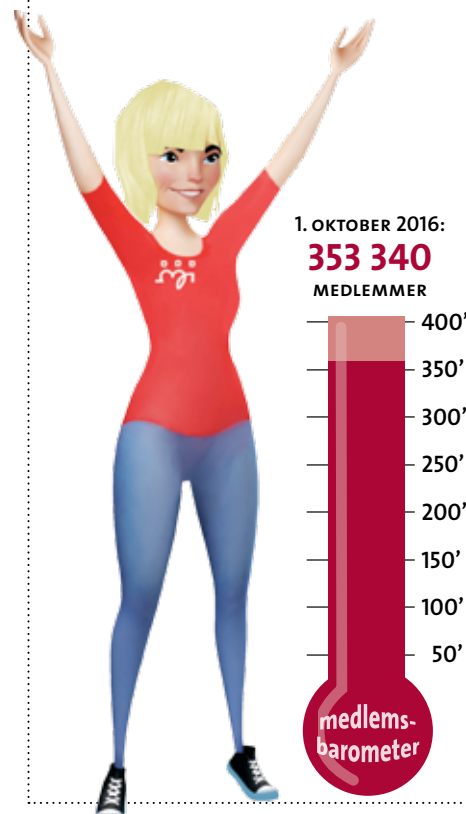
■ Sjefene i interkommunale selskaper på Romerike har hatt en lønnsvekst som i enkelte tilfeller er på over 30 prosent de siste fem årene. I fjor betalte kommunene 2,9 millioner for innleid ledelse av vannverksoppdyddingen.

■ Det er nå utarbeidet en «veileder» for endringer av skift- og turnus. Etter tariffoppgjøret 2014 ble det nedsatt et utvalg for å se på arbeidstidsordningene i bussbransjen. Både Fagforbundet, YTF, NTF, Jernbaneforbundet, Nettbuss/Spekter og NHO Transport vært representert.

■ LO TELEMARK anser bruddet mellom Akademikerne og Spekter som en kamp om hvor grensen for arbeidervernet skal gå. De støtter legene i kampen for å sikre kollektiv styring av arbeidstidsordningene i sykehusene.

■ Fagforbundet Akershus har passert 25 000 medlemmer! Gratulerer. Fagforbundet Akershus engasjerte seg. De bidro med 25 000 kroner til årets TV-aksjon.

■ Fagforbundet har nå totalt 353 340 medlemmer, herav 220 352 yrkesaktive. En netto økning på 1286 medlemmer totalt siste måned.

FAGFORBUNDET

UTGIVER: Fagforbundet
OSS PÅ NETT: oss.fagforbundet.no
ANSVARLIG REDAKTØR: tone.zander@fagforbundet.no
FAGREDAKTØR: kari-sofie.jenssen@fagforbundet.no
I REDAKSJONEN: randi.tevik@fagforbundet.no
 marianne.billing@fagforbundet.no
 ellisiv.solskinnsbakk@fagforbundet.no

kjetil.vevle@fagforbundet.no
 geirmund.jor@fagforbundet.no
LAYOUT: berit.paulsen@fagforbundet.no
REDAKSJONEN AVSLUTTET: 7. oktober 2016
OPPLAG: 20 000
TRYKK: Aktietrykkeriet
ISSN: 1891-2184

FOTOT KARI-SOFIE JENSEN

tillitsvalgt min hverdag

oss@fagforbundet.no

Sterke møter i Angola:

Hun er flaska opp på fagbevegelsens verdier, men det var på tur til Fagforbundets barneby i Angola at hun fikk oppleve ekte solidaritet i praksis.

Ina Dorthea W. Olsen

31 år gamle Ina Dorthea Wågsberg Olsen er fra Osterøy utenfor Bergen, gift og mor til to jenter, og ikke minst stolt ambulansarbeider. I oppveksten på Osterøy sto fagbevegelsen sentralt i familielivet, det var lite som var mer stas enn å få være med pappa i 1. mai-toget. Dermed er det neppe noen overraskelse for noen at Ina nå bruker all sin tid på fagforeningsarbeid, både som leder av ungdomsutvalget i Fagforbundet Hordaland, medlem av Fagforbundets sentrale ungdomsutvalg, og en av Fagforbundets barnebykontakter.

Solidaritet i praksis

– At det er medlemmene i Fagforbundet som driver barnebyen, viser bare den solidariteten vi snakker om hele tiden. Dette er virkelig solidaritet i praksis, sier Ina.

I september fikk hun endelig muligheten til å besøke barnebyen i Huambo, Angola. Det ble en reise hun aldri vil glemme.

– Turen til Angola var en opplevelse for livet. Selv om jeg skulle bli dement tror jeg denne turen vil være noe av det jeg fortsatt husker. Det var fantastisk å få se alt det jeg har hørt om og sett på bilder, å få oppleve det selv er noe helt eget.

Både barn og voksne er så takknemlige for det Fagforbundets medlemmer har gjort for dem, og de er veldig klar over at det er vanlige arbeidstakere i Norge som driver barnebyen. Det er ikke millionærer som har gitt penger til veldedighet.

Møter som gjorde inntrykk

Ett møte gjorde særlig inntrykk; ei lita jente på alder med hennes egne.

– Den ene dagen var vi ute i lokalsamfunnet og besøkte familier som er med i lokalsamfunnsprogrammet til barnebyen. Ved det ene huset sitter det ei lita jente og leker i en sølepytt med et gammelt batteri. Det eneste jeg tenkte på da, var jentene mine hjemme i Norge og deres rom som er overfylt med leker, minnes Ina.

Sikker framtid

Etter hjemkomsten har hun fortsatt å jobbe for å verve enda flere givere til Fagforbundets barneby.

– Som bidragsytere til Fagforbundets barneby er du med på å gjøre forskjell, du gir barn i et krigsherjet land muligheten til å gå i barnehage, gå grunnskolen og ta seg en utdanning. Mange av barna og

ungdommene i barnebyen har store drømmer for hva de vil utdanne seg til, og da er det flott at vi får være med å hjelpe dem på veien dit, oppfordrer Ina.

MARTINE GRYMYR

FOTOT KARI-SOFIE JENSEN

Glad tillitsvalgt: Ina Dorthea Wågsberg Olsen pumper opp fotballer til barna i Fagforbundets SOS-barneby i Angola.

Doblet nettbesøk

Alle piler peker oppover for trafikken på Fagforbundets nettsider, både sentralt og på sidene til fylkene og fagforeningene.

Nett-trafikken har doblet seg fra 2015 til 2016. Med nyutvikla statistikkverktøy vil Informasjonsavdelinga sørge for bedre oversikt og mer detaljert informasjon om trafikken.

– De nye verktøyene gir oss bedre kunnskap om hva brukerne ser etter og trenger.

– Den økte aktiviteten på sentralt og lokalt plan, viser at nettsidene er i ferd med å bli vår viktigste kommunikasjonskanal. Forbedring av verktøyene er viktig for å holde tritt, sier informasjonssjef Tone Zander.

Lokal info

I løpet av oktober vil fylkeskontorene, foreningenes nettredaktører og avdelinger sentralt få tilgang til statistikkverktøyene. De viser i tillegg til besøkstall, hvilke sider og artikler som er mest populære, hvor trafikken kommer fra og hvor mange som bruker mobile enheter kontra PC.

Ett klikk kan gjøre forskjell

Ved å bli med på internettbaserte solidaritetskampanjer kan du bidra til å hjelpe fagforeningskamerater og aktivister over hele verden.

Nettbaserte tjenester som Labourstart, IndustriAll og Avaaz gjør det enklere å være aktivist, og det nytter. For å delta går du til nettsidene og legger igjen din epostadresse.

LabourStart kjører solidaritetskampanjer i samarbeid med fagbevegelse over hele verden. Frivillige bidrar med innhenting av informasjon og nyheter om hva som skjer i fagbevegelsen. Ulike kampanjer for faglige rettigheter iverksettes via internett.

IndustriAll Global Union representerer 50 millioner medlemmer i 140 land og tar opp kampen for bedre arbeidsvilkår og faglige rettigheter i rundt om i verden.

Avaaz er en internettbasert global aktivistorganisasjon som gjennomfører underskriftskampanjer. Avaaz' kampanjer handler om klima, korrupsjon og fattigdom, menneskerettigheter, fred og konfliktløsning. Det kan være krenkelse av menneskerettighetene i Burma, borgerkrigen i Syria, miljøtruslen mot Great Barrier Reef eller homofobi i Costa Rica. Over 43 millioner mennesker har deltatt i en avaaz-kampanje.

oss redaksjonen

oss@fagforbundet.no

Send oss en e-post, si din mening og kom med tips!

OSS NYTT OM NAVN oss@fagforbundet.no

NINA APPELTON, plasstillitsvalgt Melløsparken barnehage (PBL), **ESPEN ULFSRUD**, plasstillitsvalgt Sørtun avlastning i Moss kommune og plasstillitsvalgt på Moss Havn KF **FREDDY RINDEN**.

HEGGE BREEN BAKKEN overtar som ansvarlig redaktør av Fagbladet, Kirsti Knudsen blir pensjonist.

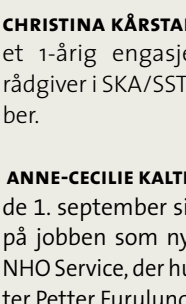
RANVEIG HUSHOVD slutter etter 13 år som hovedtillitsvalgt for Fagforbundet Svelvik. Hun er allerede i gang med nye oppgaver i Svelvik kommune.

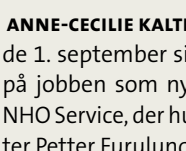
Vi ønsker kontorlæringer velkommen i K15; **SHANIA SALEHY** og **TATJANA ANTIC**.

QUANG PHONG LAM har begynt som ny medarbeider i økonomiavdelinga i K15. Han jobbet tidligere i Fagforbundet Akershus.

CHRISTINA KÅRSTAD begynner i et 1-årig engasjement som rådgiver i SKA/SST 26. september.

ANNE-CECILIE KALTENBORN hadde 1. september sin første dag på jobben som ny toppleder i NHO Service, der hun overtar etter Petter Furulund.

Siden våren 2016, har Fagforbundet Porsgrunn hatt tre nye frikjøpte tillitsvalgte fra SHS.

SOLVOR KLEPPE, på tjuer prosent, **ANITA VOJE** i ti prosent og

sekretæren i seksjonen **KINE HOLM JOHNSEN** i ti prosent.